

การประชุม Regional Workshop ว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระหว่างวันที่ 11-13 ตุลาคม 2554 ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี (ในฐานะประธาน APF)

1. การอภิปรายในหัวข้อต่างๆ

(1) การกล่าว Opening Remarks ของประธานกลุ่ม ซึ่งได้แสดงความขอบคุณสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของเกาหลีที่รับเป็นเจ้าภาพจัดประชุม Workshop ในครั้งนี้ ในประเด็นที่มีความสำคัญสำหรับประชาคมระหว่างประเทศในปัจจุบัน พร้อมกับหยิบยกความสำคัญของ Framework ว่าด้วย หลักการคุ้มครอง(Protect) เคารพ(Respect) และเยียวยา(Remedy) ของศาสตราจารย์ John Ruggie ซึ่งเป็นหลักการว่าด้วย “what question” และ “ Guiding Principles” ซึ่งเป็นการตอบคำถามและให้แนวทางว่าทั้งรัฐ และภาคธุรกิจเอกชน จะต้องทำอย่างไร

ขณะเดียวกัน กรอบความร่วมมือของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือ ICC ก็ได้มีการรับรอง Edinburgh Declaration ว่าด้วยบทบาทการทำหน้าที่ของสถาบันสิทธิฯในระดับโลกในประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการติดตามการดำเนินงานของรัฐบาลและภาคธุรกิจ การหาผู้กระทำความผิด และการเยียวยาให้กับผู้ได้รับผลกระทบ

(2) ธุรกิจและสิทธิมนุษยชน: บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (business and human rights: the role of national human rights institutions) โดย Ms. Rosslyn Noonan ประธาน ICC มีสาระสำคัญดังนี้

- การดำเนินธุรกิจได้สร้างผลกระทบทั้งกับปัจเจกและชุมชนทั้งด้านบวกและลบ บริษัทได้กลายเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คณะทำงาน ICC ว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (ICC Working Group on Business and Human Rights) ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2552 และได้มีส่วนร่วมในงานของผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติ (Prof. John Ruggie) และได้สนับสนุนให้บรรจุข้อบทที่กล่าวถึงสิทธิมนุษยชนและการยอมรับบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในเรื่องนี้ในเอกสาร Guiding Principles

- ในปฏิญญา Edinburgh (ซึ่งเป็นเอกสารสุดท้ายจากการประชุม ICC ที่สกอตแลนด์ เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2553) ที่ประชุมได้เห็นพ้องที่จะติดตามตรวจสอบ ให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวก การเข้าถึงกระบวนการทางศาล จัดทำเอกสารวิจัย บูรณาการประเด็นสิทธิมนุษยชนและธุรกิจเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ จัดให้มีหน่วยประสานงานพัฒนาเวทีที่จะปรึกษาหารือและทำงานร่วมกับภาคธุรกิจ ตลอดจนสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งให้กับเหยื่อที่ถูกภาคธุรกิจละเมิดสิทธิ สำหรับเอกสาร Guiding Principles ได้เน้นบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้แก่ การคุ้มครอง (protect) คือ การติดตามตรวจสอบภาระหน้าที่ของรัฐที่จะคุ้มครองมิให้เกิดการละเมิดสิทธิ การเคารพสิทธิ (respect) คือ ให้คำปรึกษาและภาคเอกชนในการเคารพสิทธิมนุษยชน และการเยียวยา (remedy) ในฐานะองค์กรที่มีอิสระศาล นอกจากนี้ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังปฏิบัติงานทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศอีกด้วย

(3) นาย Vladien Stefanov หัวหน้าส่วนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและกลไกระดับภูมิภาค สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ได้อภิปรายโดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้ ภาระหน้าที่ของรัฐที่จะคุ้มครอง (state duty to protect) คือ การที่รัฐมีหน้าที่คุ้มครองจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยบุคคลที่สามในขอบเขตอำนาจของรัฐของตนซึ่งหมายรวมถึงภาคธุรกิจด้วย โดยรัฐจะต้องดำเนินการอย่างเหมาะสมที่จะป้องกัน สอบสวน ลงโทษ และเยียวยาการละเมิดผ่านนโยบายและกฎหมาย ในเรื่องนี้ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้รับรอง Guiding Principles ของนาย John Ruggie ผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติ ซึ่งหลักการดังกล่าวตั้งอยู่บนหลักสำคัญ 3 ประการ คือ การที่รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน (State Duty to Protect) ความรับผิดชอบของบรรษัทในการเคารพสิทธิมนุษยชน (Corporate Responsibility to Respect) และการที่ประชาชนผู้ถูกภาคธุรกิจละเมิดสิทธิมนุษยชนสามารถเข้าถึง การเยียวยา (Access to Remedy) ทั้งในส่วนขององค์กรตุลาการและองค์กรที่มีใช้ตุลาการ เช่นสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ ในส่วนของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่ติดตามตรวจสอบให้ภาคธุรกิจดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรดำเนินงานในการเสริมสร้างความตระหนักและศักยภาพให้แก่เครือข่ายในพื้นที่ และนาย Stefanov เห็นว่าคณะทำงาน ICC ควรมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคณะทำงานระหว่างรัฐบาลว่าด้วยภาคธุรกิจและสิทธิมนุษยชนซึ่งจัดตั้งขึ้นตามข้อมติของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเมื่อเดือนมิถุนายน 2554

(4) นาย Hong Jinpyo กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสาธารณรัฐเกาหลี ได้อภิปรายมีประเด็นสำคัญ ดังนี้ รัฐจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติเพื่อให้ความรับผิดชอบทางสังคมมากขึ้น ในส่วนของกสม.เกาหลี ได้ดำเนินงานในเรื่องการทบทวนกฎหมายและพระราชบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้อง การรับเรื่องร้องเรียน การจัดทำนโยบายและข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาลเกาหลี และจัดการฝึกอบรม นอกจากนี้ นาย Hong Jinpyo ได้แสดงทัศนะว่า ประเด็นภาคธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบรรษัทข้ามชาติอีกด้วย

“ความรับผิดชอบของบรรษัทที่จะเคารพสิทธิมนุษยชน” (corporate responsibility to respect human rights)

(5) นาย Ju Chulki เลขาธิการและรองประธานเครือข่าย Global Compact แห่งเกาหลีใต้ อภิปรายโดยมีประเด็นสำคัญ คือ UN Global Compact หลักการข้อที่ 1 ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน หลักการข้อที่ 2 ธุรกิจต้องไม่สมรู้ร่วมคิดกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน(ข้อบทที่ 11-24) ทั้งนี้ ภาคธุรกิจต้องประกาศพันธสัญญา (commitment) ด้วยการแถลงนโยบาย จัดทำรายงานความเสี่ยงที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกละเมิดสามารถเข้าถึงการเยียวยาได้ (ISO 26000 ข้อบทที่ 25-31) นอกจากนี้ เอกสาร Blueprint for Corporate Sustainability Leadership ได้เสนอแผนปฏิบัติการสำหรับบริษัทต่างๆในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เครือข่าย Global Compact แห่งเกาหลีใต้ได้เสนอว่า การที่ภาค

ธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชนยอมทำให้บริษัทนั้นๆได้รับความเชื่อมั่นจากผู้บริโภคทั่วโลกและนำไปสู่ความสำเร็จทางธุรกิจต่อไป

(6) นาย Bernard Claude ประธานกรรมการจริยธรรม บริษัท TOTAL S.A. ได้อภิปรายโดยสรุปดังนี้ กิจกรรมของบริษัท TOTAL มักส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อประเทศที่บริษัทเข้าไปลงทุน ด้วยเหตุนี้ บริษัทจึงให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล(interpersonal relations) จริยธรรมในธุรกิจ(ethics in our business) ความมีศีลธรรมในการทำงาน(integrity at work) และการเคารพสิทธิมนุษยชน(respect for human rights) บริษัทจึงได้แจกจ่ายเผยแพร่เอกสารจรรยาบรรณ(Code of Conduct) จำนวนมากกว่าสี่แสนชุด รวมถึงในปี 2554 ยังได้จัดพิมพ์แนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Practical Guide) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับพนักงาน ของบริษัทเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน เนื่องจากบริษัทดำเนินงานในประเทศต่างๆมากกว่า 130 ประเทศทั่วโลกจึงจำเป็นต้องส่งเสริมและเคารพสิทธิมนุษยชนโดยการให้หลักประกันการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน(equal treatment) แก่พนักงานทั่วโลก ดำเนินการตามหลักการต่างๆ ใน Code of Conduct ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติของคู่สัญญาของบริษัทให้สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชน เคารพสิทธิชุมชนท้องถิ่นและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ บริษัทได้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Coordination Committee: HRCC) มีจุดประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อดำเนินงานในประเด็นด้าน สิทธิมนุษยชนต่างๆให้เป็นไปตามข้อริเริ่มระหว่างประเทศ(international initiatives) โครงการต่างๆของภาคประชาสังคม และกลไกด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับการประเมินด้านจริยธรรม(ethical assessment) บริษัทได้ร่วมกับองค์กร Good Corporation ประเมินด้านการปฏิบัติตาม Code of Conduct โดยในปี 2553 ได้จัดทำโครงการนำร่องในประเทศแองโกลา และบริษัทได้ร่วมกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของเดนมาร์กจัดทำ Human Rights Compliance Assessment (HRCA) ซึ่งการประเมินอยู่บนพื้นฐานของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) และอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน และมีการประเมินการดำเนินงานทางสังคม (social implementation assessment) อีกด้วย

(7) นาย KIM Hyu Sik ผู้นำกลุ่ม CSR ของบริษัท LG Electronics ได้อภิปรายมีสาระสำคัญดังนี้ บริษัท LG ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตสินค้าหลากหลายประเภท ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์เคมี และโทรคมนาคม ซึ่งตั้งอยู่ในหลายประเทศทั่วโลก บริษัทได้มีการกำหนด Code of Conduct อันหมายรวมถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยการไม่เลือกปฏิบัติและเปิดโอกาสให้พนักงานสามารถแสดงศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ โดยมีระบบการบริหารจัดการแบ่งเป็น 4 มิติ ได้แก่ (1) มิติด้านแรงงาน เช่น การไม่ใช้แรงงานเด็ก ชั่วโมงการทำงานที่เป็นธรรม ค่าจ้างและสิทธิประโยชน์ การปฏิบัติอย่างเป็นธรรม การไม่เลือกปฏิบัติ และเสรีภาพในการรวมตัว (2) มิติด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การป้องกันและจัดการมลพิษ (3) มิติสุขภาพและความปลอดภัย เช่น ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน การเตรียมการในภาวะฉุกเฉิน การบาดเจ็บและเจ็บป่วยในการทำงาน และอนามัยทางอุตสาหกรรม และ (4) มิติด้านจริยธรรม เช่น จริยธรรมทางธุรกิจ (business integrity) การไม่เอาเปรียบ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทรัพย์สินทางปัญญา การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การคุ้มครองอัตลักษณ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ เมื่อปี 2553 บริษัทได้กำหนดนโยบาย

ระดับโลกด้านแรงงาน (global labour policy) ซึ่งประกอบด้วย 8 ประเด็น คือ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลีกเลี่ยงการใช้แรงงานโดยการบังคับ การห้ามใช้แรงงานเด็ก การปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ชั่วโมงการทำงาน ค่าจ้างและสิทธิประโยชน์ การรวมตัวอย่างสมัครใจ และ การดำเนินการให้สอดคล้องกับระเบียบต่างๆ

(8) นาย Shri K.G. Balakrishnan ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอินเดียได้ อภิปรายมีสาระสำคัญ คือ บริษัทข้ามชาติและภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจโลก ในทางกลับกันบริษัทเหล่านี้ก็เป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชน แม้ในบางประเทศมีความพยายามที่จะจำกัดกิจกรรมของ บริษัทข้ามชาติเหล่านี้โดยการบัญญัติกฎหมายภายในแต่ก็ยังไม่เพียงพอ กฎหมายระหว่างประเทศได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของรัฐ (state responsibility) แต่ยังไม่ชัดเจนถึงขอบเขตของความรับผิดชอบของ บริษัทและธุรกิจข้ามชาติ อย่างไรก็ตาม แม้รัฐมีความรับผิดชอบเบื้องต้นที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน บริษัทข้ามชาติในฐานะหน่วยของสังคมก็มีความรับผิดชอบที่จะสนับสนุนหลักการสิทธิมนุษยชนด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ พบว่าหลักการระหว่างประเทศต่างๆเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบของบริษัทข้ามชาติ เช่น มาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบของบริษัทข้ามชาติและวิสาหกิจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Norms on the Responsibilities of Transnational Corporations and other Business Enterprises with regard to Human Rights) ไม่มีผลบังคับว่าเป็นลักษณะความสมัครใจเท่านั้น (voluntary) ผู้อภิปรายจึงเสนอให้พัฒนาให้มีผลใช้บังคับในทางกฎหมายและจัดตั้งกลไกแก้ไขปัญหาข้อพิพาท (dispute resolution mechanism) ซึ่งมีความเป็นอิสระ มีความเชี่ยวชาญ เป็นธรรม และประเทศต่างๆรวมทั้งปัจเจกสามารถเข้าถึงกลไกนี้ได้อย่างเท่าเทียมกัน

(9) ศาสตราจารย์ Alan Miller ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสกอตแลนด์ ได้ อภิปรายมีประเด็นสำคัญ คือ เอกสาร Guiding Principles ได้ระบุว่า รัฐต้องดำเนินการอย่างเหมาะสมผ่านกระบวนการทางศาล การบริหาร และนิติบัญญัติที่จะให้ผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้เข้าถึงการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม กลไกทางศาลถือได้ว่าเป็นช่องทางในการเยียวยา ทว่าการเข้าถึงศาลได้นั้นยังคงมีปัญหาอุปสรรคบางประการเกี่ยวกับกฎหมาย ทางปฏิบัติและกระบวนการ ศ. Miller จึงได้เน้นย้ำว่าสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอยู่ในสถานะที่จะแก้ไขปัญหามุ่งเป้าและสนับสนุนให้ผู้ถูกละเมิดสิทธิสามารถเข้าถึงการเยียวยาได้อันเป็นไปตามปฏิญญา Edinburgh ที่สถาบันสิทธิฯ ได้เห็นพ้องร่วมกันในการประชุม ICC เมื่อปี 2553

2.1.2 กิจกรรมของคณะทำงาน ICC ว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (Activities of ICC Working Group on Business and Human Rights)

- กิจกรรมของกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก ปี 2552 จัดตั้งคณะทำงานภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกมีสถาบันสมาชิกจากเกาหลีใต้และการ์ตาเป็นผู้แทน คณะทำงานฯ ดำเนินงานเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับภาคธุรกิจและสิทธิมนุษยชนโดยจะเร่งแปลงหลักการต่างๆไปสู่การปฏิบัติ เช่น การทำงานร่วมกันกับผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ การสร้างและส่งเสริมให้เกิดความตระหนัก การพัฒนาการฝึกอบรมระดับภูมิภาค และการให้การสนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพระดับภูมิภาค เป็นต้น

- กิจกรรมของกลุ่มยุโรป จะจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในปี 2555 และจัดการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ(capacity building) เป็นเวลา 3 วัน ในเดือนกันยายน จัดทำเว็บไซต์ของ ICC เข้าร่วม UN Global Compact Local Network การติดตามตรวจสอบอนุสัญญาฯ รวมเสนอให้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐจะต้องบูรณาการมิติด้านสิทธิมนุษยชนเข้าไปด้วย

- กิจกรรมของกลุ่มแอฟริกา ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการแล้วเมื่อวันที่ 29 กันยายน-1 ตุลาคม 2554 มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีโดยมี 25 ประเทศเข้าร่วมได้พัฒนาแผนปฏิบัติการรวมถึงการฝึกอบรม ในระดับภูมิภาค ที่ประชุมได้สนับสนุนให้สถาบันสมาชิกทำงานร่วมกันกับคณะทำงาน ICC และเรียกร้องให้สหประชาชาติสนับสนุนทางการเงิน

- กิจกรรมของกลุ่มอเมริกา จะจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ประเทศกัวเตมาลาในวันที่ 9-10 พฤศจิกายน 2554 ภูมิภาคอเมริกาได้รับผลกระทบจากธุรกิจระดับชาติและข้ามชาติและ จะมุ่งเน้นในเรื่องสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติส่วนใหญ่ ยังมีได้คำนึงถึงเรื่องนี้ในมุมมองสิทธิมนุษยชนจึงต้องสร้างความเข้าใจว่ามีใช่เฉพาะภาครัฐเท่านั้น ที่จะละเมิดสิทธิหากแต่ยังคงรวมถึงบริษัทในประเทศและข้ามชาติ คาดว่าจะมีคนร่วมประมาณ 44 คน จะเป็นเวทีในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ Guiding Principles ความรับผิดชอบของบริษัทต่อสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบของบริษัทต่อสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การพัฒนาแผนปฏิบัติการของสถาบันสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค

2.2.3 การพัฒนาการฝึกอบรมสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับภาคธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (developing NHRI training on business and human rights) โดยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเดนมาร์ก (Danish Institute for Human Rights) ประเด็นในการนำเสนอมีดังนี้

- สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอาณัติอย่างชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนดังปรากฏในตราสารต่างๆ ได้แก่ 1) ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิในการพัฒนา (UN Declaration on Rights to Development) 2) หลักการปารีส (Paris Principles) 3) เอกสาร General Comment ของคณะกรรมการประจำสนธิสัญญา เช่น คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม 4) ปฏิญญา Edinburgh 5) ข้อมติคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ที่ 17/4 เดือนมิถุนายน 2554 6) เอกสาร Guiding Principles ปี 2554 7) ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับภูมิภาคของ ICC ทั้งในปี 2554 และ 2555 ตลอดจน 8) กฎหมายภายในของประเทศต่างๆ ด้วยเหตุนี้ สถาบันสิทธิฯ จึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามอาณัติดังกล่าว สถาบันสิทธิฯ จึงมีเดนมาร์กจึงได้พัฒนาเอกสารเชิงหลักการ (concept note) และได้จัดการฝึกอบรมนำร่อง (pilot training) ร่วมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเซียร์ราลีโอนระหว่างวันที่ 12-14 กันยายน 2554

- สำหรับสถาบันสิทธิฯ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก กสม.เดนมาร์กได้กำหนดกรอบเวลาเบื้องต้นในการฝึกอบรมโดยคาดว่าจะใช้เวลา 3 วัน การฝึกอบรมจะมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสร้างองค์ความรู้และศักยภาพให้แก่บุคลากรของสถาบันสิทธิฯ ด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ของสถาบันสิทธิฯ ในเรื่องธุรกิจและสิทธิมนุษยชนในระดับประเทศ และทำให้อาณัติของสถาบันสิทธิฯ ตามหลักการปารีสให้สมบูรณ์

ครบถ้วน สำหรับโครงสร้าง (modular structure) ของการฝึกอบรมจะประกอบด้วย 1) อะไรคือธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน 2) บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสถาบันสิทธิเกี่ยวกับเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน 3) การวิเคราะห์บริบทระดับชาติ และ 4) แผนปฏิบัติการด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชน

2.1.4 รายงานของ APF Advisory Council of Jurists โดย Dato Ranita Mohammed Hussein สมาชิก ACJ และอดีตกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาเลเซีย สาระสำคัญ คือ รัฐมีหน้าที่ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทั้งทางอาญาและทางแพ่ง รวมถึงองค์กรทางกฎหมายมีหน้าที่สร้างให้เกิดการเคารพสิทธิทางพลเมืองต่างๆ นอกจากนี้ แนวคิดความสัมพันธ์ที่ร่วมกันกระทำคามผิด (concept of complicity) ซึ่งมองว่าการกระทำทางธุรกิจมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับความล้มเหลวที่จะเป็นไปตามมาตรฐานของชุมชน โดยแนวคิดเช่นนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในความโปร่งใสตรวจสอบได้ของภาคธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทข้ามชาติต่างๆอันเป็นประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ดี รายงานของ ACJ ยังได้ระบุว่า ยังคง มีปัญหาอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เหยื่อจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจไม่สามารถเข้าถึงการเยียวยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ การแยกระหว่างนิติบุคคลและความรับผิดชอบอย่างจำกัด (separate legal personality and limited liability) โครงสร้างของบริษัท (corporate structure) ไม่มีเหตุในการดำเนินการ (no cause of action) ขาดการบังคับใช้กฎหมาย (lack of enforcement) และปัญหาด้านค่าใช้จ่าย สำหรับบทบาทของสถาบันสิทธิ ได้แก่ การศึกษา การติดตามตรวจสอบ การสนับสนุน และการรับเรื่องร้องเรียน นอกจากนี้ ความร่วมมือระดับภูมิภาคเป็นเรื่องที่สำคัญโดยอาจกระทำได้ด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ฐานข้อมูล ความร่วมมือทางแพ่ง และทางอาญา เป็นต้น

2.1.5 ข้อริเริ่มด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (AICHR initiatives on business and human rights) โดยมีนาย Rafendi Djamin ประธาน AICHR สาระสำคัญคือ การดำเนินการทางธุรกิจอยู่ภายใต้ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียน (ASEAN Economic Cooperation) โดยอาเซียนได้บรรจุเรื่อง Corporate Social Responsibility (CSR) อยู่ในเอกสารพิมพ์เขียวประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) และได้มีการจัดตั้งเครือข่าย CSR แห่งอาเซียน (ASEAN CSR Networks) ขึ้นครั้งแรกเมื่อปี 2553 ณ ประเทศสิงคโปร์ นอกจากนี้ AICHR จะดำเนินการ “ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันเพื่อเริ่มโครงการ CSR และสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคอาเซียน” (Baseline Study for Corporate Social Responsibility and Human Rights in ASEAN) โดยการศึกษาจะนำไปสู่การจัดทำแนวปฏิบัติอาเซียนซึ่งสอดคล้องกับกรอบการทำงานของสหประชาชาติที่อยู่บนหลักการคุ้มครอง เคารพ และเยียวยา (Protect, Respect and Remedy)

2.1.6 การแบ่งกลุ่มอภิปรายภายใต้หัวข้อ “การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก”

การแลกเปลี่ยนนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อแบ่งปันประสบการณ์และบทเรียนให้แก่สถาบันสิทธิ ในด้านภาคธุรกิจและสิทธิมนุษยชน และเพื่อหาแนวทางที่จะสร้างศักยภาพให้แก่สถาบันสิทธิโดย

สถาบันสิทธิฯ ส่วนใหญ่เน้นบทบาทในเรื่องการรับและการสอบสวนเรื่องร้องเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม สิทธิในที่ดิน สิทธิในการทำงานและการถูกเลือกปฏิบัติ ความสามารถในการเข้าถึงบริการขนส่งสาธารณะ และสิทธิในที่อยู่อาศัย เป็นต้น สำหรับ กสม. ไทย ประธาน กสม. ได้หยิบยกบทบาทของกสม.ไทยในกรณีนิคมอุตสาหกรรมมาตาพุด จังหวัดระยอง นอกจากนี้ สถาบันสิทธิฯ บางส่วนได้จัดการไต่สวนสาธารณะ (public inquiries) และหารือกับผู้มีส่วน ได้เสียอันเป็นการใช้กลไกแก้ไขข้อพิพาททางเลือก (alternative dispute resolution) และการไกล่เกลี่ย (mediation) ตลอดจนมาตรการเยียวยาที่มีใช้ศาล ในส่วนบทบาทด้านการให้การศึกษา (education and advocacy) กสม. ส่วนใหญ่ได้จัดการฝึกอบรมและเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ภาคส่วนของสังคมที่เกี่ยวข้อง ได้จัดทำการศึกษาวิจัย การจัดประชุมและสัมมนาต่างๆ รวมถึงการผลิตเอกสารแนวปฏิบัติและการให้คำปรึกษาด้วย กสม. บางแห่งได้แก่ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ได้มอบรางวัลให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่สามารถดำเนินการได้ถูกต้องสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน (celebrations of success stories) อย่างไรก็ดี ข้อท้าทายที่สำคัญสำหรับสถาบันสิทธิฯ คือ จะยกระดับความสามารถของกสม. ได้อย่างไร

2.1.7 การรับรองเอกสารสุดท้ายของที่ประชุม (outcome statement) วันที่ 13 ตุลาคม 2554

ที่ประชุมได้รับรองเอกสารผลการประชุมโดยที่ประชุมได้เห็นพ้องร่วมกันในประเด็นต่างๆ ดังนี้ (เอกสารฉบับสมบูรณ์ภาษาอังกฤษได้แนบมาพร้อมนี้)

(1) ระดับประเทศ สถาบันสมาชิกเห็นพ้องที่จะ (1) ทบทวนและแก้ไขแผนยุทธศาสตร์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่มีอยู่ เพื่อให้แผนดังกล่าวระบุถึงและส่งเสริมการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจ (2) ทบทวนและสนับสนุนให้มี การแก้ไขแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของรัฐบาล เพื่อให้แผนดังกล่าวระบุถึงและส่งเสริมการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจ (3) ทบทวนศักยภาพของสถาบันที่มีอยู่ (existing institutional capacity) และระบุถึงการฝึกอบรมที่ต้องการเพื่อช่วยให้สถาบันสมาชิกจัดการปัญหาในวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับภาคธุรกิจและสิทธิมนุษยชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) จัดให้มีหน่วยประสานงาน (focal point) ด้านภาคธุรกิจและสิทธิมนุษยชนขึ้นภายในสถาบันสมาชิก (5) พัฒนาความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียซึ่งหมายถึงรัฐบาล ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม (6) สนับสนุนให้รัฐบาลเข้าเป็นภาคีตราสารด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง (7) สนับสนุนให้รัฐบาลดำเนินการตามตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างเต็มที่ (8) ส่งเสริมความตระหนักต่อแนวปฏิบัติและตราสารระหว่างประเทศและภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามตราสารดังกล่าวภายในประเทศอีกด้วย (9) พิจารณาการบูรณาการให้ประเด็นภาคธุรกิจและสิทธิมนุษยชนเข้าไปในกระบวนการรายงานเป็นระยะๆ (periodic reporting processes) (10) พิจารณาโอกาสด้านความร่วมมือทวิภาคีและพหุภาคีระหว่างสถาบันสิทธิฯ ในประเด็นเกี่ยวกับภาคธุรกิจและสิทธิมนุษยชน

(2) ระดับภูมิภาค สถาบันสมาชิกเห็นพ้องที่จะ (1) เรียกร้องให้ผู้แทน APF ใน คณะทำงาน ICC ว่าด้วยภาคธุรกิจและสิทธิมนุษยชนทำงานร่วมกับสถาบันสมาชิกระดับภูมิภาคทั้งหมดก่อน

และหลังการประชุมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ของสมาชิกทั้งหมดกับคณะทำงาน ICC ดังกล่าว (2) ร่วมมือกับคณะทำงาน ICC ผ่านผู้แทนระดับภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทการพัฒนาเอกสารการฝึกอบรมสำหรับภูมิภาคเป็นการเฉพาะ (3) มีส่วนร่วมกับกลไกระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights: AICHR) ซึ่ง AICHR จะดำเนินการศึกษาเรื่อง CSR และสิทธิมนุษยชน (4) มีส่วนร่วมกับหน่วยงานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติและหน่วยงานอื่นๆของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสวงหาการสนับสนุนกิจกรรมด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชนของสถาบันสิทธิฯในภูมิภาค (5) เรียกร้องให้ APF (ก) รวบรวมและลำดับทรัพยากรของสถาบันสิทธิฯในภูมิภาคเพื่อจัดให้มีทรัพยากรร่วมกันสำหรับสถาบันสิทธิฯทั้งหมด (ข) พัฒนาหน้าเว็บเพจเรื่องธุรกิจและสิทธิมนุษยชนบนเว็บไซต์ของ APF (ค) ทำงานร่วมกับคณะทำงาน ICC สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเดนมาร์ก และอื่นๆ เพื่อสนับสนุนโครงการฝึกอบรมสำหรับสมาชิกในภูมิภาค

(3) ระดับระหว่างประเทศ สถาบันสมาชิกเห็นพ้องที่จะ (1) สนับสนุนกิจกรรมต่างๆของ ICC โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อริเริ่มต่างๆที่จะดำเนินการโดยคณะทำงาน ICC ว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน และ (2) มีส่วนร่วมกับคณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนซึ่งเพิ่งได้รับการจัดตั้ง